

Vec C-932/19

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

20. december 2019

Vnútroštátny súd:

Győri Ítéltábla

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

10. december 2019

Žalobca:

J. Z.

Žalovaní:

OTP Jelzálogbank Zrt.

OTP Bank Nyrt.

OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt.

[omissis]

Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr, Maďarsko) v odvolacom konaní začatom na základe odvolania [omissis], ktoré podal J. Z. proti rozsudku, [omissis] ktorý vydal Veszprémi Törvényszék (Všeobecný súd Veszprém, Maďarsko) 3. júla 2019 v konaní vedenom na základe žaloby **J. Z.** ([omissis] Tapolca, [omissis]), žalobcu, proti **OTP Jelzálogbank Zártkörűen Működő Részvénytársaság** ([omissis] Budapešť, [omissis]), žalovanému v prvom rade, **OTP Bank Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** ([omissis] Budapešť, [omissis]), žalovanému v druhom rade, a **OTP Faktoring Követeléskezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság** ([omissis] Budapešť, [omissis]), žalovanému v treťom rade, týkajúcom sa návrhu na určenie neplatnosti zmluvy, vydal toto

Uznesenie

- 1 Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr) podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania, pričom predkladá Súdnemu dvoru Európskej únie nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

Bráni článok 6 ods. 1 [smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách] vnútroštátnemu právnomu predpisu, podľa ktorého je v zmluve o spotrebiteľskom úvere neplatná taká podmienka – pokiaľ nejde o individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku –, na základe ktorej finančná inštitúcia rozhodne, že pri poskytnutí finančných prostriedkov na kúpu tovaru, ktorý je predmetom úveru alebo lízingu, sa uplatní nákupný výmenný kurz, zatiaľ čo pri splácaní úveru sa uplatní predajný výmenný kurz alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného typu, než je výmenný kurz stanovený pri poskytnutí finančných prostriedkov, a podľa ktorého sa táto neplatná podmienka nahradí ustanovením, podľa ktorého sa uplatní oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovila Národná banka Maďarska pre príslušnú cudziu menu, a to tak pri poskytnutí finančných prostriedkov, ako aj pri splácaní, bez posúdenia, či uvedené ustanovenie – vzhľadom na všetky podmienky zmluvy – skutočne chráni spotrebiteľa pred obzvlášť škodlivými dôsledkami, a tiež bez toho, aby mal spotrebiteľ možnosť vyjadriť sa, či chce využiť ochranu, ktorú poskytuje toto zákonné ustanovenie?

- 2 [omissis]
- 3 [omissis] [procesné úvahy týkajúce sa vnútroštátneho práva]

Odôvodnenie

Okolnosti predchádzajúce návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 4 Žalobca a žalovaný v druhom rade uzavreli 16. mája 2007 zmluvu o osobnom úvere. Dňa 4. júna 2007 žalobca a žalovaný v prvom a druhom rade uzavreli zmluvu o hypotekárnom úvere na kúpu nehnuteľnosti určenej na bývanie a 4. septembra 2008 žalobca a žalovaný v druhom rade uzavreli zmluvu o úvere na refinancovanie dlhu. V každej z týchto troch zmlúv sa veritelia zaviazali poskytnúť žalobcovi ako spotrebiteľovi úver založený na cudzej mene. Všetky tieto zmluvy sú spotrebiteľskými zmluvami.

Veritelia následne vypovedali zmluvy o úvere uzavreté 16. mája 2007 a 4. júna 2007 a postúpili svoje pohľadávky žalovanému v treťom rade. Zmluva zo 4. septembra 2008 zanikla splnením záväzkov žalobcu.

- 5 Žalobca vo svojej žalobe tvrdil, že tieto tri zmluvy o úvere sú neplatné. Pokiaľ ide o úver na kúpu nehnuteľnosti určenej na bývanie, navrhol určiť, že zmluva je účinná do dňa vydania rozsudku, a stanoviť výšku jeho dlhu na 3 310 525 forintov s úrokmi dohodnutými na 5,99 % ročne od 13. marca 2015 do dňa vydania rozsudku a úrokmi z omeškania v zákonnej sadzbe od tohto dňa do úplného splatenia dlhu. Navrhol uložiť žalovanému v druhom rade povinnosť zaplatiť sumu 619 460 forintov v súvislosti s osobným úverom a 605 159 forintov v súvislosti s úverom na refinancovanie dlhu spolu s úrokmi z oboch súm.

Žalovaný navrhol zamietnuť žalobu.

- 6 Prvostupňový súd zamietol žalobu ako nedôvodnú. Žalobca podal proti uvedenému rozsudku odvolanie.
- 7 V odvolaní žalobca tiež tvrdí, že druhostupňový súd musí vyvodiť dôsledok z nekalej povahy vyplývajúcej z uplatňovania rôznych výmenných kurzov v súlade s rozsudkom, ktorý vydal Súdny dvor vo veci C-260/18. Tiež zdôrazňuje, že banka ho náležite neinformovala o kurzovom riziku.

Relevantné právne predpisy

- 8 Smernica 93/13/EHS (ďalej len „smernica“). Podľa článku 1 ods. 2 smernice zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohôd, ktorých sú členské štáty alebo Spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.
- 9 Článok 3 ods. 1 smernice stanovuje, že zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

- 10 Podľa článku 6 ods. 1 uvedenej smernice členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.
- 11 Podľa § 209 ods. 1 a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959, ktorým sa schvaľuje Občiansky zákonník; ďalej len „bývalý Občiansky zákonník“) všeobecná zmluvná podmienka alebo zmluvná podmienka, ktorá nebola v spotrebiteľskej zmluve individuálne dohodnutá, je nekalá, ak v rozpore s požiadavkami dobrej viery a spravodlivého zaobchádzania jednostranne a bez oprávneného dôvodu určuje práva a povinnosti strán vyplývajúce zo zmluvy spôsobom, ktorý znevýhodňuje zmluvnú stranu v porovnaní s osobou, ktorá dotknutú zmluvnú podmienku sformulovala.
- 12 V súlade s § 209 ods. 5 bývalého Občianskeho zákonníka zmluvnú podmienku nemožno považovať za nekalú, ak je stanovená v zákone alebo inom právnom predpise alebo podľa zákona alebo iného právneho predpisu.
- 13 V zmysle § 209/A ods. 2 bývalého Občianskeho zákonníka nekalé podmienky, ktoré sú obsiahnuté v spotrebiteľských zmluvách ako všeobecné podmienky alebo ktoré predajca alebo dodávateľ stanovil jednostranne, vopred a bez predchádzajúceho individuálneho dojednanja, sú neplatné. Neplatnosti sa možno dovolávať iba v záujme spotrebiteľa.
- 14 V zmysle § 3 ods. 1 a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014 upravujúci špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) v záujme jednotného výkladu ustanovení súkromného práva o zmluvách o spotrebiteľskom úvere uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi, ďalej len „zákon DH 1“] v zmluve o spotrebiteľskom úvere je neplatná taká podmienka – pokiaľ nejde o individuálne dohodnutú zmluvnú podmienku –, na základe ktorej finančná inštitúcia rozhodne, že pri poskytnutí finančných prostriedkov na kúpu tovaru, ktorý je predmetom úveru alebo lízingu, sa uplatní nákupný výmenný kurz, zatiaľ čo pri splácaní úveru sa uplatní predajný výmenný kurz alebo akýkoľvek iný výmenný kurz iného typu, než je výmenný kurz stanovený pri poskytnutí finančných prostriedkov.
- 15 V súlade s odsekom 2 uvedeného paragrafu bez toho, aby bol dotknutý odsek 3, neplatná zmluvná podmienka, ktorá je uvedená v odseku 1, sa nahradí ustanovením, podľa ktorého sa uplatní oficiálny výmenný kurz, ktorý stanovila Národná banka Maďarska pre príslušnú cudziu menu, a to tak pri poskytnutí finančných prostriedkov, ako aj pri splácaní (vrátane splácania splátok a všetkých nákladov, poplatkov a provízií stanovených v cudzej mene).

Relevantné rozsudky Súdneho dvora

- 16 V rozsudku vydanom vo veci C-618/10, Banco Español de Crédito, Súdny dvor rozhodol, že účelom slovného spojenia „neboli záväzné pre spotrebiteľa“ uvedeného v článku 6 ods. 1 smernice je nahradiť formálnu rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, ktorú nastoľuje zmluva, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže opäť zaviesť rovnosť (bod 63). Tiež spresnil, že zmena zmluvy by nemohla zaručiť spotrebiteľovi rovnako účinnú ochranu jeho práv, ako je ochrana, ktorá vyplýva z neuplatňovania nekalých podmienok (bod 70).
- 17 V súlade s rozsudkom vydaným vo veci C-26/13, Kásler a Káslerné Rábai, v situácii, ako je tá vo veci samej, v ktorej zmluva uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom nemôže ďalej existovať po odstránení nekalej zmluvnej podmienky, toto ustanovenie nebráni vnútroštátnej právnej norme umožňujúcej vnútroštátnemu súdu napraviť neplatnosť tejto podmienky jej nahradením ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy. Odôvodnenie spočíva v tom, aby spotrebiteľ nebol vystavený obzvlášť škodlivým dôsledkom s cieľom nezmarit' odstrašujúci účinok vyplývajúci z vyhlásenia neplatnosti zmluvy (bod 83). S okamžitou splatnosťou nesplatennej časti úveru je spojené riziko, že táto suma by mohla prekročiť finančné možnosti spotrebiteľa, a z toho dôvodu by viedla k potrestaniu skôr spotrebiteľa než veriteľa, ktorý by v dôsledku tejto skutočnosti nebol odrádzaný od toho, aby do zmlúv, ktoré navrhuje, vkladal takéto podmienky (bod 84).
- Z uvedeného rozsudku vyplýva, že sa nezaoberal otázkou prevzatia kurzového rizika.
- 18 V rozsudku vydanom vo veci C-483/16, Sziber, Súdny dvor rozhodol, že článok 7 smernice v zásade nebráni vnútroštátnej právnej úprave, aká sa nachádza v § 37 ods. 1 až 3 a § 37/A ods. 1 a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény [zákon č. XL z roku 2014 upravujúci ustanovenia, ktorými sa riadi vyúčtovanie uvedené v zákone č. XXXVIII z roku 2014 upravujúcom špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia súdu Kúria (Najvyšší súd) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o pôžičke uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi, a týkajúci sa viacerých ďalších ustanovení; ďalej len „zákon DH 2“], ale len za predpokladu, že určenie nekalej povahy podmienok obsiahnutých v takejto zmluve umožní navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by takéto nekalé podmienky neexistovali.
- 19 Vo veci C-51/17, Ilyés, Súdny dvor rozhodol, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že pôsobnosť tejto smernice sa nevzťahuje na podmienky odrážajúce záväzné ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré boli do zmluvy o spotrebiteľskom úvere vložené po jej uzavretí, pričom ich cieľom je

nahradiť neplatnú podmienku tejto zmluvy zavedením výmenného kurzu stanoveného Národnou bankou. Podmienka týkajúca sa kurzového rizika, o akú ide v prejednávanej veci, však podľa tohto ustanovenia nie je z uvedenej pôsobnosti vylúčená.

V tomto rozsudku bolo uvedené, že vylúčenie z režimu smernice 93/13 je odôvodnené skutočnosťou, že v zásade možno legitímne predpokladať, že vnútroštátny zákonodarca našiel rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých kategórií zmlúv (bod 53). V súvislosti s § 3 zákona DH 1 Súdny dvor tiež dodal, že tento zákon bol prijatý v osobitnom kontexte, keďže vychádza z rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd) č. 2/2014 PJE vydaného v záujme jednotnosti práva, v ktorom tento súd rozhodol o nekalej povahe alebo o prezumpcii nekalej povahy podmienok o rozpätí výmenného kurzu a o možnosti jednostrannej zmeny nachádzajúcich sa v zmluvách o pôžičke alebo o úvere denominovaných v cudzích menách a uzavretých so spotrebiteľmi. Tak rozhodnutie Kúria (Najvyšší súd), ako aj zákon DH 1 vychádzajú z rozsudku vydaného vo veci C-26/13 (body 58 a 59).

- 20 V rozsudku vydanom vo veci C-118/17, Dunai, Súdny dvor vychádzal z predpokladu, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorými sa legislatívnou cestou menia podmienky týkajúce sa kurzového rozpätia a zároveň sa zachováva platnosť úverových zmlúv, zodpovedajú cieľu, ktorý sleduje smernica (bod 40). Uvedené ustanovenia však musia byť v súlade s požiadavkami stanovenými v článku 6 ods. 1 smernice (bod 42). Skutočnosť, že niektoré zmluvné podmienky boli prostredníctvom právnej úpravy vyhlásené za nekalé a neplatné, pričom boli nahradené novými podmienkami s cieľom zachovať platnosť dotknutej zmluvy, nemôže viesť k oslabeniu ochrany zaručenej v prospech spotrebiteľov (bod 43). V tejto veci podmienka týkajúca sa kurzového rizika vymedzuje hlavný predmet zmluvy a zachovanie jej platnosti sa nezdá byť právne možné, čo však musí overiť vnútroštátny súd (bod 52). Súdny dvor zdôraznil, že nahradenie nekalej podmienky ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy sa vzťahuje len na prípady, keď by zrušenie zmluvy v celom rozsahu vystavilo spotrebiteľa osobitne škodlivým dôsledkom, a v predmetnej veci je ponechanie zmluvy v platnosti v rozpore so záujmami spotrebiteľa (body 54 a 55).
- 21 V rozsudku vydanom vo veci C-260/18, Dziubak, Súdny dvor rozhodol, že – pokiaľ ide o určenie právnych následkov – záujmy spotrebiteľa sa musia posudzovať s ohľadom na existujúce alebo predvídateľné okolnosti v čase sporu (body 50 a 51), aj keď spotrebiteľ po tom, ako bol náležite upozornený vnútroštátnym súdom, môže vysloviť slobodný a vedomý súhlas s dotknutými podmienkami, pričom v tomto prípade sa spomenutý systém ochrany neuplatní (bod 54). Súdny dvor doplnil rozsudok vydaný vo veci C-26/13 a dodal, že dôsledky uvedené v tomto rozsudku treba posudzovať vzhľadom na okolnosti existujúce alebo predvídateľné v čase sporu a že na účely tohto je posudzovania rozhodujúca vôľa, ktorú v tejto súvislosti vyjadril spotrebiteľ. Podľa jeho názoru článok 6 ods. 1 smernice bráni zachovaniu nekalých podmienok uvedených v zmluve, ak by ich vypustenie viedlo k neplatnosti tejto zmluvy a súd sa

domnieva, že v dôsledku takejto neplatnosti by sa vytvorili nepriaznivé účinky na spotrebiteľa, ak tento spotrebiteľ nesúhlasil s takýmto zachovaním.

Dôvody podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 22 Na základe rozsudkov, ktoré vydal Súdny dvor vo veciach C-118/17 a C-260/18, sa v súčasnosti na maďarských súdoch vedie veľký počet konaní, v ktorých sa spotrebiteľia v dôsledku nekalej povahy rozpätia výmenného kurzu čoraz častejšie domáhajú určenia úplnej neplatnosti zmluvy a z dôvodu dôsledkov, ktoré vyplývajú zo značného kurzového rizika, ktoré systematicky musia znášať, nechcú, aby sa nekalá podmienka nahradila ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy, ktoré ich podľa ich názoru nechráni pred obzvlášť škodlivými dôsledkami neplatnosti. Treba však uviesť, že podľa maďarskej judikatúry vydannej v období od vyhlásenia uvedených rozsudkov, pokiaľ podmienky týkajúce sa kurzového rizika nemožno vyhlásiť za nekalé, maďarské súdy nemôžu úplne zrušiť právny vzťah len na základe neplatnosti vyplývajúcej z rozpätia výmenného kurzu a uplatniť právne následky neplatnosti na celú zmluvu bez uplatnenia § 3 ods. 1 a 2 zákona DH 1.
- 23 Kúria (Najvyšší súd), najvyšší súdny orgán, napríklad v tlačovom oznámení z 11. októbra 2019 uviedol, že v poľskom práve neexistuje ustanovenie podobné ustanoveniu maďarského práva dispozitívnej povahy, ktoré sa nachádza v § 231 ods. 2 bývalého Občianskeho zákonníka, týkajúce sa určenia menového výmenného kurzu, podľa ktorého sa dlhy vyjadrené v cudzej mene prepočítajú podľa výmenného kurzu platného v mieste a ku dňu platby. Preto sa riešenie, ktoré Súdny dvor použil vo veci C-26/13, nemôže uplatniť v poľskom práve. Z toho tiež vyplýva, že na maďarské veci sa neuplatnia konštatovania uvedené v rozsudku [C-260/18] v súvislosti s rozpätím výmenného kurzu a nápravou nekalej povahy kurzového rizika. Súdny dvor nerozhodol, že riešenie použité vo veci C-26/13 je nesprávne. Podľa tohto tlačového oznámenia uvedený rozsudok neposkytuje maďarským spotrebiteľom nové možnosti na podanie žaloby alebo nové právne odôvodnené nároky; otázka rozpätia výmenného kurzu bola s konečnou platnosťou vyriešená vyúčtovaním stanoveným v bode 3 rozhodnutia Kúrie (Najvyšší súd) č. 2/2014 PJE a v zákone DH 2.
- 24 Druhostupňový súd, ktorý rozhoduje o prejednávanej spore, má pochybnosti, či vzhľadom na to, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa nachádzajú v § 3 ods. 1 a 2 zákona DH 1, sa majú uplatniť aj v prípade, ak spotrebiteľ vyjadril opačnú vôľu, treba vychádzať z toho, že tieto ustanovenia vnútroštátneho práva sú v rozpore s článkom 6 ods. 1 smernice, a či sa v takom prípade nemajú uplatniť.
- 25 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy Győri Ítéltábla (Krajský odvolací súd Győr) na základe článku 267 ZFEÚ podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdnom dvore týkajúci sa otázky uvedenej vo výroku tohto uznesenia.
- 26 [omissis]

27 [omissis] [procesné úvahy týkajúce sa vnútroštátneho práva]

V Győri 10. decembra 2019.

[omissis]

[podpisy]

PRACOVNÝ DOKUMENT